

Sygn.akt III AUa 1421/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 kwietnia 2015r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bożena Szponar - Jarocka

Sędziowie: SO del. Marzanna Rogowska (spr.)

SA Marek Szymanowski

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 kwietnia 2015 r. w B.

sprawy z odwołania K. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o rentę socjalną

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 1 lipca 2014 r. sygn. akt V U 1389/13

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1421/14

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z 27 czerwca 2013 r. wydaną na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U. Nr 135, poz.1268 ze zmianami) oraz ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. Z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) odmówił K. K. prawa do renty socjalnej, gdyż Komisja Lekarska ZUS orzeczeniem z 25 czerwca 2013 r. nie uznała go za całkowicie niezdolnego do pracy.

Odwołanie od decyzji wniósł K. K. twierdząc, że choruje na ciężką postać hemofilii i jest całkowicie niezdolny do pracy.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 1 lipca 2014 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do renty socjalnej poczynając od 15 maja 2013 roku do 1 czerwca 2015 roku (pkt I) oraz orzekł, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt II).

Sąd Okręgowy na wstępie swych rozważań przytoczył treść art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej, zawierającego warunki przyznania prawa do spornego świadczenia. Celem wyjaśnienia kwestii stanu zdrowia wnioskodawcy i ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, Sąd ten przeprowadził dowód z opinii biegłych lekarzy sądowych z zakresu ortopedii i hematologii. Biegły ortopeda po zbadaniu wnioskodawcy uznał, iż rozpoznane u niego schorzenia

nie czynią go całkowicie niezdolnym do pracy. Z kolei biegły z zakresu hematologii rozpoznał u K. K. hemofilię B postać ciężką (IX 0-1%), artropatię hemofilową, stan po synowektomii izotopowej lewego stawu kolanowego (2005, 2009) i orzekł o występującej u niego całkowitej niezdolności do pracy w okresie od 15 maja 2013 r. do 1 czerwca 2015 r. W uzasadnieniu swojego stanowiska biegły podkreślił, iż u wnioskodawcy rozpoznano osoczną skazę krwotoczną pod postacią hemofilii B, która ma charakter postępujący. Występujące często wylewy do stawów spowodowały u wnioskodawcy nieodwracalne zmiany zwyrodnieniowe, zwłaszcza w zakresie stawu kolanowego lewego i stawów skokowych. Zagrożenia wynikające z samoistnych wylewów lub groźnych dla życia opóźnionych w czasie w stosunku do urazu krwotoków, np. do ośrodkowego układu nerwowego, są niemożliwe do przewidzenia. W okresie wylewów oprócz substytucji czynnika IX, wymaga on leczenia przeciwbólowego oraz pomocy innych osób w pełnieniu ról społecznych, z uwagi na konieczność odciążenia stawów. W ocenie biegłego wnioskodawca bezwzględnie musi unikać wysiłku fizycznego i urazów. Do opinii powyższej zastrzeżenia złożył organ rentowy podnosząc, iż ma ona charakter czysto medyczny, opisuje typ hemofilii i zagrożenia wynikające z istnienia schorzenia oraz sposób leczenia i przeciwwskazania profilaktyczne. Zdaniem organu rentowego powikłania hemofilii ograniczające zdolność do wykonywania pracy to powikłania stawowe, tymczasem stan wydolności narządu ruchu oceniony był przez biegłego z zakresu ortopedii w opinii sądowno-lekarskiej z dnia 11 września 2013r. i biegły nie stwierdził takiego upośledzenia sprawności organizmu, które powodowałoby istnienie u K. K. całkowitej niezdolności do pracy. Z całą pewnością nie może on wykonywać wszystkich prac i wszystkich zawodów z uwagi na możliwość urazów, ale jest to z punktu widzenia orzeczniczego częściowa, a nie całkowita niezdolność do pracy. W opinii uzupełniającej biegły hematolog po ponownym zapoznaniu się z dokumentacją lekarską dołączoną do akt sprawy podtrzymał wcześniej wydaną opinię uznając, że aktualny stan zdrowia wnioskodawcy powoduje w chwili obecnej okresową, całkowitą niezdolność do pracy od 15 maja 2013 r. do 1 czerwca 2015 r. i niezdolność ta powstała przed 18 rokiem życia. Odnosząc się do zarzutów merytorycznych biegły wyjaśnił, że trudno orzekać z zakresu medycyny nie biorąc pod uwagę wiedzy medycznej. Biegły zwrócił uwagę na występujące u wnioskodawcy bardzo silne bóle towarzyszące wylewom do stawów, wymagające często podawania opioidowych leków przeciwbólowych. Organ rentowy podtrzymał swoje zastrzeżenia twierdząc, iż z powodu powikłań hemofilii wnioskodawca nie będzie mógł wykonywać wszystkich zawodów, ale uczy się by móc pracować w zawodzie dla niego dostępnym. Na rozprawie w dniu 1 lipca 2014r. organ rentowy wniósł o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego hematologa, jednak Sąd Okręgowy uznał powyższy dowód za zbędny i zmierzający do przedłużenia postępowania. Sąd Okręgowy ocenił opinię biegłego hematologa za miarodajną do czynienia ustaleń w sprawie i uznał, że K. K. udowodnił występowanie u niego całkowitej niezdolności do pracy powstałej przed ukończeniem 18 roku życia.

Mając to na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w pkt. I wyroku zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy sporne świadczenie.

Ponadto Sąd Okręgowy ustalił, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, bowiem materiał dowodowy jakim dysponował był niewystarczający do rozstrzygnięcia sprawy. Przepisy regulujące postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przed Sądem stwarzają większe możliwości dowodowe i nie zawierają ograniczeń w stosunku do regulacji ogólnej postępowania dowodowego. Sąd po wykorzystaniu możliwości dowodowych dopuścił dowód z opinii biegłych i na tej podstawie ustalił ostatecznie sporne okoliczności uznając, że w tych okolicznościach odwołanie było uzasadnione. Dlatego też Sąd ten orzekł jak w pkt. II wyroku, na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Apelację od powyższego wyroku złożył organ rentowy, zaskarżając go w całości i zarzucając:

- naruszenie przepisów prawa materialnego, w szczególności art. 4 ustawy o rencie socjalnej polegające na przyjęciu, że wnioskodawca jest długotrwale, całkowicie niezdolny do pracy (którą aktualnie jest nauka) i przysługuje mu prawo do renty socjalnej,

- niewyjaśnienie wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, poprzez pominięcie dowodu z opinii uzupełniającej biegłej z zakresu hematologii, mimo że zmierzał on do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

Wskazując na powyższe zarzuty organ rentowy wniósł o dopuszczenie dowodu z opinii uzupełniającej biegłej z zakresu hematologii oraz o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji, a także ich ocenę prawną. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji nie dopuścił się naruszenia art. 4 ustawy o rencie socjalnej i trafnie ocenił, iż K. K. spełnia przesłanki do przyznania spornego świadczenia.

Renta socjalna, uregulowana ustawą z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U.2013.982 j.t.) jest świadczeniem o szczególnym charakterze, pełni bowiem funkcję zabezpieczającą, a jej celem jest kompensowanie braku możliwości nabycia uprawnień do świadczeń z systemu ubezpieczenia społecznego ze względu na to, że całkowita niezdolność do pracy powstała przed wejściem danej osoby na rynek pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2008 r., sygn. I UK 264/07). Zgodnie z art. 4 ustawy o rencie socjalnej, świadczenie przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia, w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25 roku życia, w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej (ust. 1). Osobie tej przysługuje renta socjalna stała - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest trwała, bądź renta socjalna okresowa - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest okresowa (ust. 2).

Ustalenia całkowitej niezdolności do pracy dokonuje się stosując odpowiednio przepisy ustawy o emeryturach i rentach Z FUS (zwana dalej: ustawą emerytalną), m.in. art. 12 i 13 tej ustawy (odesłanie wynikające z art. 5 i 15 ustawy o rencie socjalnej). W myśl art. 12 ustawy emerytalnej, niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy, a częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Natomiast zgodnie z art. 13 ustawy emerytalnej, przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się między innymi stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy, jak też celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Ponadto, zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego całkowita niezdolność do pracy wyraża się w spełnieniu łącznie kryterium biologicznego polegającego na tym, że stan organizmu dotkniętego schorzeniami naruszającymi jego sprawność powoduje całkowitą niezdolność do jakiegokolwiek pracy oraz kryterium ekonomicznego polegającego na całkowitej utracie zdolności do zarabkowania wykonywaniem jakiegokolwiek pracy (por. niepubl. wyrok SN z 21 grudnia 2004 r., I UK 28/04).

Ponieważ ocena niezdolności do pracy z medycznego punktu widzenia wymaga wiadomości specjalnych, Sąd nie może opierać ustaleń w tym zakresie na własnym przekonaniu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2010 roku w sprawie sygn. akt II UK 191/09, lex numer 590238). Uzyskanie wiadomości specjalnych w rozumieniu art. 278 § 1 k.p.c., wymagało zatem zasięgnięcia opinii biegłych lekarzy właściwych specjalności do oceny stanu zdrowia wnioskodawcy z punktu widzenia możliwości wykonywania zatrudnienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2007 r., I UK 304/06, LEX nr 898844). Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy zasadnie

ustalenia dotyczące kwestii zdolności wnioskodawcy do pracy poczynił opierając się na opiniach biegłych lekarzy sądowych - ortopedy i hematologa. Wybór specjalistów odpowiada schorzeniom, na które cierpi wnioskodawca i nie nasuwa zastrzeżeń. Nie budzi również wątpliwości Sądu Apelacyjnego ocena wartości tych opinii, co do rzetelności i prawidłowości ich sporządzenia. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy słusznie rozstrzygnięcie swoje oparł o wnioski wynikające z opinii biegłego lekarza hematologa. Analiza zawartych w apelacji wywodów zmierzających do podważenia wiarygodności dowodu z opinii tego biegłego uzasadnia pogląd, iż sprowadzają się one do przedstawienia własnej oceny schorzeń rozpoznanych u wnioskodawcy, a tym samym nie mogą być inaczej ocenione aniżeli polemika z wiedzą medyczną.

Z opinii biegłego lekarza ortopedy – traumatologa wynikało, że stwierdzone u wnioskodawcy schorzenia narządu ruchu nie czynią go całkowicie niezdolnym do pracy (k.9-11). Odmienne stan zdrowia K. K. oceniła natomiast biegła z zakresu hematologii. Rozpoznając u niego hemofilię B postać ciężką, artropatię hemofilową oraz stan po synowektomii izotopowej lewego stawu kolanowego w 2005 i 2009 roku uznała, że wnioskodawca jest okresowo, całkowicie niezdolny do pracy na okres od 15 maja 2013 r. do 1 czerwca 2015 r. oraz że niezdolność ta powstała przed 18 rokiem życia. Wskazała, że w jego przypadku zagrożenia wynikające z samoistnych wylewów lub groźnych dla życia opóźnionych w czasie w stosunku do urazu krwotoków są niemożliwe do przewidzenia. Podniosła, że w okresie wylewów oprócz substytucji czynnika IX, wymaga on leczenia przeciwbólowego oraz pomocy innych osób w pełnieniu ról społecznych, z uwagi na konieczność odciążenia stawów. Ponadto musi on bezwzględnie unikać wysiłku fizycznego i urazów (k. 28-29). W wyniku zarzutów wniesionych do tej opinii przez organ rentowy, Sąd pierwszej instancji zasadnie dopuścił dowód z opinii uzupełniającej biegłej hematolog, która podtrzymała poprzednio wydaną opinię (k. 51). Organ rentowy zgłosił zarzuty również do opinii uzupełniającej biegłej hematolog, jednak Sąd Okręgowy nie uznał za celowe prowadzenia dalszego postępowania dowodowego.

Sąd Apelacyjny, mając na uwadze argumentację zawartą w apelacji organu rentowego dopuścił dowód z opinii innego biegłego hematologa, na okoliczność ustalenia czy schorzenia, na które cierpi wnioskodawca czynią go całkowicie niezdolnym do pracy w rozumieniu art. 4 ustawy o rencie socjalnej. Biegły hematolog w opinii z dnia 18 grudnia 2014 r. uznał, iż wnioskodawca wyłącznie z powodu schorzeń układu krwiotwórczego jest okresowo stale niezdolny do pracy zarobkowej i niezdolność ta istnieje od urodzenia. Biegły wskazał, że upośledzenie sprawności organizmu objawia się stałym zagrożeniem samoistnymi krwotokami i wylewami nie związanymi z jakimikolwiek urazami, które w skrajnych przypadkach mogą prowadzić do śmierci lub długotrwałego ciężkiego inwalidztwa. Biegły wskazał, że niezdolność do pracy istnieje do czerwca 2015 roku, co wynika z dojrzewania świadomości społecznej wnioskodawcy. Ponadto wskazał, że w związku z odpowiednim przygotowaniem psychologicznym do podjęcia samodzielnego życia oraz naturalnym przebiegiem choroby wraz z wiekiem u większości chorych ryzyko samoistnych krwawień i krwotoków zmniejsza się (k. 130-131). Zastrzeżenia do opinii wniósł organ rentowy wskazując, że opinia nie zawiera stopnia niezdolności do pracy wnioskodawcy oraz jej daty początkowej. Sąd Apelacyjny przychylił się do wniosku organu rentowego o dopuszczenie dowodu z opinii uzupełniającej biegłego hematologa. W opinii uzupełniającej z dnia 20 lutego 2015 r. biegły w pełni podtrzymał poprzednio wydaną opinię. Wskazał, że wnioskodawca jest okresowo całkowicie niezdolny do pracy zarobkowej do czerwca 2015 r. W ocenie biegłego nie można uznać wnioskodawcy za zdolnego do pracy z powodu braku stwierdzenia zmian organicznych w badaniu przedmiotowym, bowiem K. K. cierpi na schorzenia uwarunkowane genetycznie, niedające ewidentnych odchyień w badaniu przedmiotowym, a stanowiące zagrożenia dla zdrowia i życia przy braku odpowiedniej profilaktyki (k. 162-163). Również z tą opinią nie zgodził się organ rentowy, wnosząc o dopuszczenie dowodu z opinii Instytutu Hematologii i Transfuzjologii w W., która jest jednostką wyspecjalizowaną w schorzeniach, na które cierpi wnioskodawca. W ocenie Sądu Apelacyjnego nie było jednak podstaw do uwzględnienia tego wniosku, bowiem stan zdrowia wnioskodawcy i jego zdolność do pracy zostały już dostatecznie wyjaśnione w opiniach dwóch lekarzy biegłych hematologów. Podkreślić należy, że Sąd nie ma obowiązku powoływania kolejnych dowodów tylko dlatego, że strona uważa, iż opinia taka mogłaby być dla niej bardziej korzystna (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2001 roku, II UKN 604/2000). Z powyżej wskazanych powodów wniosek organu rentowego podlegał oddaleniu na podstawie art. 217 § 3 k.p.c.

W ocenie Sądu Apelacyjnego całokształt zebranego w sprawie materiału dowodowego świadczy o tym, iż K. K. jest osobą całkowicie niezdolną do pracy. Należy podzielić pogląd wyrażony zarówno w opiniach biegłego hematologa przeprowadzonych w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji, jak i w opiniach drugiego biegłego hematologa, który opiniował w postępowaniu apelacyjnym. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, opinie biegłych lekarzy w sposób fachowy i spójny opisują schorzenia występujące u wnioskodawcy oraz wyczerpująco wyjaśniają, z jakich względów uznają oni, że schorzenia te powodują u niego całkowitą niezdolność do pracy. Opinie zostały sporządzone przez lekarzy specjalistów w zakresie schorzeń u niego występujących, posiadających gruntowną wiedzę z zakresu swojej specjalności oraz długoletnie doświadczenie zawodowe. Podstawą ich wydania były dowody obiektywne, dokumentacja lekarska oraz badanie wnioskodawcy, a wynikające z nich wnioski, mimo zastrzeżeń zgłaszanych kilkukrotnie przez organ rentowy, są tożsame. Podkreślenia wymaga także, iż okoliczność dopuszczenia w innej sprawie dowodu z opinii Instytutu Hematologii i Transfuzjologii nie ma znaczenia dla niniejszego postępowania, a opina wydana w sprawie innej osoby cierpiącej na schorzenia występujące u wnioskodawcy nie oznacza, że ocena stanu jego zdrowia powinna być taka sama. W niniejszej sprawie stan zdrowia wnioskodawcy został oceniony przez dwóch lekarzy specjalistów i zdaniem Sądu Apelacyjnego ich opinie zasługują w całości na uwzględnienie.

W konsekwencji dokonania prawidłowych ustaleń, iż wnioskodawca jest osobą całkowicie niezdolną do pracy w związku z naruszeniem sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia, należało uznać, że spełnia on przesłanki określone w art. 4 ust. 1 i 2 ustawy o rencie socjalnej.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku, na podstawie art. 385 k.p.c.